

Etelä-Savon hyvinvointialue
Turvallisuuslautakunta

Lausuntopyyntö 26.9.2024: Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätösluonnos

Juvan kunnanhallitus päättää antaa seuraavan lausunnon Etelä-Savon hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätösluonnoksesta:

Hyvinvointialueella on pelastustoimen säästötavoitteena 11 htv:n vähentäminen pelastustoimen alueella. Maaseutukuntien pelastustoimen henkilöstön vahvuus on tällä hetkellä noin 30 htv. Vähennys olisi reilu kolmasosa vahvuudesta. Tämän lisäksi onnettomuuksien ennaltaehkäisyä koskee 2 htv:n vähennys.

Aluevaltuuston 7.10.2024 pöytäkirjan mukaan pelastustoimen henkilöstövähennyksiä koskevat päätökset hyväksyttiin, mutta samalla hyväksyttiin myös lisäys, jonka mukaan aluehallitukselle ja aluevaltuustolle annetaan kokonaisselvitys muutosten kytkennästä ensihoitopalveluihin. Mikäli esimerkiksi maaseutualueiden ensihoitopalvelut heikkenisivät oleellisesti lausunnolla olevassa palvelutasopäätöksessä, valtuusto varaa oikeuden tehdä uuden päätöksen talousarviokokouksessaan.

Pelastustoimen on noudatettava valtioneuvoston hyväksymiä kansallisia strategisia tavoitteita. Vuosille 2023–2026 on tavoitteiksi mm. asetettu seuraavaa:

- Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.
- Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.
- Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.
- Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.
- Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.

Etelä-Savon hyvinvointialueen lausunnolla olevasta pelastustoimen palvelutasopäätösluonnoksesta ei käy ilmi, että mitä vaikutuksia talouden tasapainottamistoimenpiteillä ja sopeuttamisilla on alueen asukkaiden sekä ympäristön terveyteen ja turvallisuuteen. Palvelutasoesityksessä käy ilmi ainoastaan tehdyt esitykset, mutta vaikutusten arviointia ei ole tehty, mitä pelastuslakikin (2021/613) vaatii.

Pelastuslain mukaan ”hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta valmiuslain (1552/2011) 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne

voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.”

Säästötoimenpiteillä on vaikutuksia mm. pelastustoimen turvallisuusviestintään. Nykyisen 15 prosentin väestön tavoittamistavoitetta ollaan laskemassa 12 prosenttiin. Tavoitteen toteumista nykyisellä palvelutasolla voidaan seurata Pronto-järjestelmässä, mutta luonnoksesta ei käy ilmi, mikä tämän hetken taso on ja mihin muutos vaikuttaisi. Säästö ehkäisevässä työssä kostautuu usein palveluiden tarpeen kasvuna. Valvontatehtäviin esitetään 2 htv:n vähennystä. Luonnoksessa ei ole tarkennettu, millaiset vaikutukset muutoksella olisi em. turvallisuusviestinnän vähenemisen lisäksi.

Juvan osalta luonnoksessa esitetään, että nykyinen palvelutaso, jossa Mäntyharjun, Kangasniemen ja Juvan paloasemien valmiudessa on yksi palomies 24/7-periaatteella muutettaisiin siten, ettei Juvan paloasemalla olisi enää 24/7-valmiutta, vaan ”*päätoimisen henkilöstön vahvuus voi vaihdella riskiaikojen ja muiden tekijöiden vaikutuksesta. Toimintaa ohjaa pelastuslaitoksen vuorontäydennysohje. Näillä paloasemilla pelastusryhmät muodostuvat pääsääntöisesti sopimuspalokuntatoimintaan osallistuvasta henkilöstöstä.*”

Juvan kunta on huolissaan pelastustoimen palveluiden yhdenvertaisesta saatavuudesta koko hyvinvointialueen alueella. Hyvinvointiyhteiskuntaan kuuluu olennaisena osana nopea, ammattitaitoinen ja suorituskykyinen apu hätätilanteissa. Pelastustoimen tavoitteena on tuottaa kiireelliset pelastustoiminnan palvelut lähipalveluna. Lähipalvelun avulla voidaan varmistaa onnettomuustilanteissa tarvittava suorituskyky ja toimintavalmiusaika. Kalusto ja henkilöstö on sijoitettava hyvinvointialueella riskiperusteisesti, jotta resurssit sijaitsevat siellä missä niille on tarvetta. Juvan keskeinen sijainti olisi syytä ottaa vahvuutena ja ottaa se huomioon palveluverkkoa kehitettäessä.

Kunta tuo myös huolensa esille sopeuttamistoimissa erityisesti henkilötyövuosiin kohdistuvat vähennykset. Pelastustoimella on viimeisten tietojen mukaan saatu rekrytoitua avoinna oleviin tehtäviin ammattitaitoista henkilöstöä. Lausunnolla olevassa palvelutasopäätöksessä annetaan lisää vastuuta kansalaisten turvallisuudesta sopimuspalokunnille. Jo nyt voimassa olevassa palvelutasopäätöksessä on tunnistettu sopimuspalokuntatoiminnan haasteet ikääntyvässä, väestöään menettävässä, kauttaaltaan, mutta harvaan asutussa maakunnassa.

Hyvinvointialueet toimivat toista vuotta. Pelastuspalvelut ovat toimineet pitkään maakunnallisina. Yhteistyö on ollut rakentavaa ja vaikuttavaa. Huolena on, että pelastustoimen merkittävillä sopeuttamistoimilla vaarannetaan myös pelastustoimen kehittämistyö. Pelastuslaitoksen tulee myös olla aktiivisesti mukana kuntien varautumisen tukemisessa, kokonaisvarautumisen kehittämisessä ja vastata pelastustoimen alueen kokonaisturvallisuuden yhteensovittamisesta.

Juvalla, 21.10.2024

JUVAN KUNNANHALLITUS